

ДА МИЉКОВАЦ НЕ КОПНИ (ИНИЦИЈАТИВЕ ИЗ МИЉКОВЦА)

Резиме

Руковођени бригом за развој и опстанак свога села, грађани села Миљковца су пре неколико година поднели две иницијативе Граду Ниш. Прва иницијатива је да се у Миљковцу формира образовно научни центар за младе, а друга, да се у селу подигне споменик и уреди ратни меморијал ратницима погинулим у борбама против окупатора и за ослобођење свога села и државе Србије. Уз обе иницијативе приложена су детаљна и аргументована образложења. До сада ниједна иницијатива није реализована, али ће подносиоци и даље од градских и републичких власти захтевати да оне буду прихваћене и реализоване.

Кључне речи: Миљковац, иницијативе, образовно научни центар, уређење ратног меморијала

УВОД

Изумирање, старење, и нестајање села, које је убрзано отпочело у другој половини 20. и првим деценијама 21. века, је глобални проблем на целом Балканском полуострву. Тај процес је највише узнапредовао у јужној и југоисточној Србији.

Проблем изумирања села је познат, и видљив и тежак проблем. Међутим, од патетичног депресивног ламентирања над њим нема користи. Иако је достигао драматичне размере, и стиче се утисак да је након више деценија пражњења територије проблем сада нерешив, он мора да се решава и да се тражи излаз из таквог стања. Једна пословица каже да кад изгледа да из неке ситуације нема излаза, има их бар четири.

Генерално, решење проблема је да се на националном нивоу дефинише ефикасна и одговарајућа политика просторног и руралног развоја чијим би се доследним спровођењем процес изумирања и нестајања села и депопулизације простора ублажио, успорио, а могуће и трајно зауставио. У центру такве политике треба да буде децентрализовани модел привредног развоја, индустријализације и урбанизације, и много већи обим инвестиција у комуналну и саобраћајну инфраструктуру сеоских подручја. Тако би на неки начин град био „доведен“ у село, па би већина младих одустала од масовног пресељења у град јер у граду постоје веће погодности које он пружа својим становницима, па би људи више остајали на селу. И неки који су отишли из села и имају старе куће и имовину остављену на селу, би се тада вратили у село.

У том смислу, решење је да држава Србија побољша опште услове живота на селу, и креира специфичну и ефикасну политику одрживог економског и демографског развоја села и руралних области, и да у ту политику буду уграђене и све друге секторске политике развоја. При томе, полазна идеја увек мора да буде да нема јаке државе без села. Подразумева се и да српско село у 21. веку не мора да буде онакво какво је било у минулим вековима, али остаје село.

Убеђени да је побољшање просветних и културних прилика живота на селу један од услова и претпоставки очувања села, житељи села Миљковца покренули су две иницијативе и затражили од локалне самоуправе – Града Ниша, помоћ да оне буду реализоване. Прва иницијатива је да се у селу Миљковцу формира „Образовно-научни центар за младе“, а друга је да се у селу уреди „Ратни меморијал ратницима из села учесницима некадашњих ратова за ослобођење свога села и државе Србије“. Иницијатори су свесни да те иницијативе саме нису довољне за одржање села, али полазе од начела да свако треба да уради оно што је у његовој могућности, па ће свима бити боље. До данас ни једна иницијатива није реализована, али се од њих неће одустати.

Миљковац се налази на рубу Алексиначке котлине, у долини Топоничке реке, и припада градској општини Црвени крст, Град Ниш. У селу сада има око 40 кућа-домаћинстава, са мање од сто становника који ту стално живе, и још двадесетак домаћинстава која имају старе куће у селу и нове куће у Нишу и живе и у селу и у граду. Године 1953. године у селу је било 648 становника и 126 домаћинстава.¹⁵ Од тада број становника стално опада. У селу има и десетак кућа „викендица“, у којима неко из града повремено борави. У протекле две године купљено је пет сеоских кућа од купаца из других места, а тражња за куповином сеоских кућа расте. Слично стање је и у околним селима.

ИНИЦИЈАТИВА ДА СЕ У СЕЛУ МИЉКОВЦУ ОСНУЈЕ ОБРАЗОВНО-НАУЧНИ ЦЕНТАР ЗА МЛАДЕ

Позивајући се на чл. 56 Устава Републике Србије да „свако има право да, сам или са другима, упућује петиције и друге предлоге државним органима, организацијама којима су поверена јавна овлашћења, и органима локалне самоуправе“, група некадашњих ученика основне школе „Лела Поповић“ из Миљковца,¹⁶ затражила је 2020. године од локалне самоуправе – Града Ниша, да Град Ниш поднесе Предлог Министарству за науку, просвету и технолошки развој РС, да

¹⁵ Град Ниш, Управа за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине: Статистички годишњак Града Ниша, Ниш, 2019.

¹⁶ др Слободан Благојевић, професор универзитета у пензији, Славиша Марјановић, дипл. машински инжењер у пензији, др Вукомир Младеновић, професор универзитета у пензији, Синиша Динић, професор у пензији, др Братислав Благојевић, професор Високе школе струковних студија у пензији, др Александар Благојевић, Србија воз, Радослав Стефановић, професор у пензији, Душко Динић, машински техничар у пензији, живи у Немачкој, Тиослав Петковић дипл грађ. инжењер, заменик директора Савезног хидрометеоролошког завода у пензији.

се у селу Миљковцу оснује Образовно-научни центар, у којем би током године боравили ученици, студенти, и други млади истраживачи, према утврђеним и верификованим програмима боравка и плановима и садржајима рада.

Неколико година пре тога, Министарство науке, просвете и технолошког развоја Републике Србије покренуло је акцију да се у Србији, тамо где постоје основни почетни услови и заинтересованост локалне самоуправе, оснују научно-истраживачке станице (образовно-научни центри), јер је интерес и потреба Србије да се развија наука и научно-истраживачка делатност као најважнији привредни и друштвени ресурс за бржи развој земље.¹⁷ Та акција Министарства је и даље у току, јер је неорочена и трајна је. Тако су, уз помоћ владе и Министарства, основани научно истраживачки центри за младе у Ваљеву, Сјеници, на Гочу, у Трстенику, Книћу, Крушевцу, Зајечару, Новом Пазару, а још од раније такве научноистраживачке станице постоје у Петници и Тршићу.

Делатност таквих образовно-научних центара за младе је истраживање, организовање кампова, научних скупова, семинара, округлих столова, радионица, и других скупова, образовање, подизање квалитета образовних, научно истраживачких, спортских, омладинских и сличних програма, доступност корисницима и учесницима општинских, регионалних и републичких такмичења, одржавање рекреативне наставе, посете екскурзија ученика основних и средњих школа, и слично.

У селу Миљковцу постоје делимични почетни просторни и други услови за оснивање научно-истраживачке станице, а недостајући потребни услови могу се обезбедити уз услов да Град Ниш покрене иницијативу и заједно са владом Србије реализује пројект оснивања.

Покретачи Иницијативе сматрају да је у општем друштвеном интересу да се на територији Града Ниша оснује научно-истраживачка станица – научно образовни центар центар за младе, у складу са визијом и активностима Министарства за науку, просвету и технолошки развој, Стратегијом развоја науке Србије, Стратегијом развоја села Србије, Стратегијом за младе, и другим документима, опредељењима и циљевима у Републици Србији.

Подносиоци иницијативе за формирање образовно-научног центра су добили начелну подршку САНУ – Огранак у Нишу, Универзитета у Нишу, и Министарства за науку, просвету и технолошки развој, а недвосмислено је да ће тај пројект поджати и грађани, јавност, млади, и други.

Услови и претпоставке за оснивање Центра

Село Миљковац је удаљено од Ниша 18 км, од Алексинца око 30 км, од Сврљига око 30 км, од Сокобање око 40 км. Није велико растојање ни до других градова у ширем окружењу – Прокупља, Беле

¹⁷ Влада Србије: Стратегија науке и технолошког развоја Републике Србије за период 2021-2025 године, Службени гласник Републике Србије бр. 10/21, Београд, 2021.

Паланке, Пирота, Књажевца, Крушевца, Лесковца, и других градова. Саобраћајне везе са свим местима су добре.

У Миљковцу постоји велика зграда матичне основне школе са пет пространих учионица, и једна помоћна зграда која се такође користи за потребе наставе, и постоји велики дворишни простор. Истовремено, број ученика у основној школи у селу се стално смањује услед познатих демографских проблема и сталног опадања броја становника и деце у селу и свим околним селима из којих ђаци долазе.

Село Миљковац је кроз дугу историју увек било регионални школски, културни, духовни и устанички центар за петнаестак села у околини – Мезграја, Горња Топоница, Доња Топоница, Доња Трнава, Горња Трнава, Дражевац, Берчинац, Паљина, Веле Поље, Палиграци, Кравље, Врело, Церје, Доњи Крупац, Бели Брег, Попшица и Гојмановац.

У Миљковцу је радила прва школа у овом делу Нишког округа, основана 1834. године у манастиру св. Никола. По ослобођењу Нишког округа од Турака, у Миљковцу је 1893. године основана и једна од првих државних школа у Нишком крају,

У Миљковцу су се, у манастиру Св. Никола и храму Успења свете Богородице Марије, водиле матичне књиге за напред поменути села, јер су све до пре неколико година та села припадала матичном подручју Миљковац, а месна канцеларија се налазила у Миљковцу.

У Миљковцу је била организована позната Милојева буна 1835. године, када се на буну дигло 11 села из околине, и такође позната Нишка буна 1841. године. Тада су се одлучне битке водиле око „Куле“ – средњевековног града у Миљковцу. „Кула“ је средњевековни град „Железник“, подигнут у 13. веку, у време Немањића, чији остаци и данас постоје и који је пре неколико година уређен за разгледање.

У шестом веку, у време византијског цара Јустинијана, у Миљковцу је, на брду „Градиште“, постојао средњевековни град – кастел *Millareca* и рановизантијска црква, прва у ширем простору нишког округа. Археолошко налазиште на овој локацији је под заштитом Завода за заштиту споменика из Ниша.

Миљковац је у средњем веку, у доба Немањића, био средиште Тополничке жупе, у којој је столовао жупан Милат. По жупану Милату (Миљату) село је добило име Миљковац (у турско доба име села није мењано, а изговарало се, на турском, *Миљкофче*).

У Миљковцу се сваке године одржава више традиционалних културних и спортских манифестација, песничке смотре, и друго. До недавно су се одржавале и прославе народних празника („сабори“) Велика Госпојина крајем августа, и Ђурђевдан, почетком маја месеца, током којих је у село долазио велики број гостију из Ниша и околних села. Гости долазе и данас, мада у мањем броју него некада.

До средине 50-тих година протеклог века, Црвени крст среза Ниш је сваког лета у згради основне школе у Миљковцу, организовао по неколико 15-дневних смена боравка градске деце из Ниша, јер село има све одлике ваздушне бање: здраву природну средину, благу радијацију, много негативних јона, оптимално мешање планинског и долинског ваздуха, окружено је шумом са свих страна, има реку и

пуно извора здраве пијаће воде, „кладанце“, итд, што све повољно утиче на здравље деце и одраслих.

Посебан природни феномен је импозантна и атрактивна Миљковачко-крављанска клисура, дуга десетак км, која је на појединим местима вертикалних страна и типа кањон, са разним крашким облицима, међу којима су најимпозантнији вертикални високи каменни стубови, такозвани “Сатови“, затим пећина „Кошућа рупа“, пећина „Пешчар“ и „Потајно језеро“, и више окапина, зупца, прераста, и др. Клисура представља научни изазов за све које интересују природне науке.

У Миљковцу и околини постоји и већи број термоминералних извора, од којих су неки, на пример топли извор „Видриште“, постали привлачна излетничка места.

У оближњем суседном селу Церје, налазе се природни феномени „Церјанска пећина“, делимично уређена и истражена, и понор „Провалија“, а у другом суседном селу, Крављу, такође постоје природни феномени, неколико дубоких јама, као што је „Крављанска пропаст“ повезана са „Пећурином“, затим бања „Крављанско топило“, и други занимљиви геоморфолошки објекти и хидролошке појаве.

У Миљковцу се говори сврљишко-заплањским дијалектом, који може да буде предмет лингвистичких и других интересовања и истраживања за младе истраживаче. Посебно је за истраживање занимљива топономастика атара и целог локалног подручја.

Осим наведеног, постоје и други антропогени и природни феномени због којих је Миљковац једно од најважнијих и најзанимљивих села на територији града Ниша и овог дела Србије.

Изазов за младе истраживаче

Свим својим одликама, Миљковац представља изазов за истраживања из области историје, етнографије, етнологије, традиције, говора, обичаја, демографије, и других друштвено-економских карактеристика, и из подручја природних наука, хидрографије, биогеографије, геоморфологије, балнеологије, спелеологије, геологије, педологије, климатологије, и других специфичности и одлика које постоје у селу и његовом окружењу. Конкретни садржаји, области и теме истраживања могу бити утврђени у оквиру дугорочних и краткорочних програма који ће бити верификовани и подржавани од надлежних министарстава, универзитета, САНУ, просветно-педагошких завода и других.

Од највећег значаја је што ће овакав центар развијати научну заинтересованост младих, жељу за стицањем знања, потстицање младих да се баве науком и истраживањима, итд.

Такође, овакав центар биће значајан и за опстанак и даљи развој основне школе у коју долазе ученици из више села из околине, и за укупни и одрживи развој села и овог дела територије Града Ниша. Несумњиво је да би овакав центар био и пол регионалног развоја овог дела територије града Ниша.

Средства за оснивање и рад оваквих центара обезбеђују се из буџета Републике Србије, и прихода које центри остваре, донација физичких и правних лица, и из других извора. На оснивање, организацију и рад центара примењују се прописи о јавним службама.

Ова Иницијатива до данас није реализована, и на њу није добивен никакав званичан одговор од градских власти. Једино је на поновно инсистирање Иницијативног одбора средином 2022. године, добијено кратко обавештење „да је иницијатива разматрана, али је заузет став да се сачека да се формира нова влада Србије“. Иницијативни одбор је тада одговорио да сматра да није неопходно чекање на формирање нове владе, јер и влада у техничком мандату може и мора да разматра иницијативе, захтеве и предлоге грађана. Тим пре што су прекорачени сви рокови да се она озбиљно размотри, и јер се ради о рутинском предмету, па не постоје разлози да се предмет ни после две године од подношења Иницијативе не решава.

По формирању нове владе, Иницијативни одбор је поново затражио од Града Ниша да реализује пројект формирања Образовно-научног центра за младе у селу Миљковцу, али и даље траје такозвано „ћутање управе“. И поред свега, Иницијативни одбор ће наставити да инсистира на реализацији покренуте Иницијативе. *Ђераћемо се још*, што би рекао Матија Бећковић.

УРЕЂЕЊЕ РАТНОГ МЕМОРИЈАЛА

Позивајући се још једном на чл. 56 Устава Републике Србије, да „свако има право да, сам или са другима, упућује петиције и друге предлоге државним органима, организацијама којима су поверена јавна овлашћења, и органима локалне самоуправе“ и сходно Закону о ратним меморијалима,¹⁸ грађани Миљковца су децембра 2017. године упутили предлог Граду Нишу да се у селу Миљковцу уреди Ратни меморијал – споменик ратницима из Миљковца који су се, као и многи кроз дугу историју Србије, борили за ослобођење свога села и државе Србије од разних освајача. У образложењу предлога навели су битне чињенице које потврђују основаност иницијативе.

Погинули ратници

У Балканским ратовима 1912. и 1913. године, и у првом светском рату 1914-1918. године, учествовало је сво одрасло становништво из села Миљковца, а многи су погинули у Церској битци, у Подрињу, Колубарској битци, на Суворору, на прелазу преко Албаније, Кајмакчалану, и приликом пробоја Солунског фронта. Неки су умрли и сахрањени у Грчкој, на Крфу, Виду, по Македонији и врлетима Албаније. Некима су кости пренете у Миљковац, а за неке се не зна где су погинули и сахрањени.

¹⁸ Народна скупштина Србије: Закон о ратним меморијалима, Службени гласник Републике Србије, бр. 50/18, Београд, 2018.

У Милојевој буни 1835. године, када је Миљковац би центар ове буне, и у Нишкој буни 1841. године, и у Првом и Другом српском устанку за ослобођење Србије 1804. и 1813. године, такође и у борбама 1877. и 1878. године за коначно ослобођење Србије од Отоманског царства, и у потоњим српско-бугарским ратовима, бранећи своје село, народ и државу Србију, страдали су и изгинули многи сељани из Миљковца. Њихови потомци живе данас у селу, али су многим ратницима после погибија породице остале без потомака, а неке су се и угасиле.

У Балканским ратовима 1912. и 1913. године, и у Првом светском рату 1914-1918. године, у више сазива, учествовали су из Миљковца: Велимир Ђорђевић, Јеврем Динић, Љубомир Бранковић, Светозар Благојевић, Светозар Стојковић, Милан Петковић, Милан Дејановић, Радисав Динић, Коста Динић, Драгутин Матић, Гмитар Крстић, Владимир Станојевић, Светозар Маринковић, Игњат Петковић, Драгутин Благојевић, Владимир Благојевић, Милан Благојевић, Стеван Петковић, Јован Петковић, Драгути Ђорђевић, Михајло Митић, Јован Бранковић, Петар Маринковић, Љубомир Динић, Милан Јовановић, Добросав Јовановић, Тадија Динић, Милан Динић, Александар Крстић, Димитрије Ранђеловић, Станоје Динић, Никодије Цекић, Младен Цекић, Стеван Николић, Светислав Димитријевић, Димитрије Тончић, Светозар Стевановић, Стеван Антић, Милорад Крстић, Војислав Марјановић, Војислав Станковић, Владимир Јовановић, Милан Станковић, Ранђел Петковић, Владимир Спасић, Владимир Поповић, Милан Бранковић, Милан Ранђеловић, Богољуб Поповић, Никола Ђорђевић, Владимир Крстић, Аранђел Крстић, Драгољуб Спасић, Димитрије Станковић, Милорад Јовановић, Тодор Цекић, Ђорђе Цекић, Никола Ђ. Петковић, Владимир Динић, Добросав Бранковић, Светозар Милошевић, Видојко Матић, Петар Ђорђевић, Цветко Динић, Живојин Бранковић, Никола С. Петковић, Стојан Милошевић, Ђорђе Т. Цекић, Сава Динић, Стојан Бранковић, Драгутин Цекић, Војислав Динић, Димитрије Петковић, Цветко Цекић, Добросав Благојевић, Александар Спасић, Анта Јовановић, Трајан Коприловић, Драгутин Дејановић, Стојан Младеновић, Милутин Ранђеловић, Станко Ђорђевић, Чедомир Благојевић, Љубомир Благојевић, Чедомир Маринковић, Милутин Матић, Јеленко Стевановић, Александар Јовановић, Александар Динић, Драгутин Бранковић, Илија Цекић, Видоје Петковић, Алекса Маринковић, Светозар Дејановић, Благоје Дејановић, Лазар Ђорђевић, Димитрије Поповић, Алекса Петковић, Стеван Марјановић, Петар Стевановић... сви одрасли мушкарци стари између 18 и 55 година.

У Балканским и Првом светском рату погинули су:

1. Димитрије Тончић, погинуо 1914. године
2. Гмитар М. Крстић, погинуо 1914.
3. Петар Ђ.Маринковић, погинуо 1914.
4. Љубомир Динић, погинуо 1915.
5. Стеван Николић, погинуо 1915.

6. Стојан Бранковић, погинуо 1915.
7. Петар И. Стевановић, погинуо 1915.
8. Гаврило Ђокић, погинуо 1917.
9. Никола Ђ. Петковић, погинуо 1917.
10. Трајан Коприловић погинуо 1917.
11. Милутин Н. Матић, погинуо 1918.
12. Добросав П. Благојевић, погинуо 1918.
13. Владимир Б. Благојевић, погинуо 1918.
14. Војислав Б. Станковић, погинуо 1918.
15. Стеван Марјановић, погинуо 1914.
16. Петар Ђорђевић, погинуо 1915.
17. Младен Цекић, погинуо 1915.
18. Анта Јовановић, погинуо 1917.
19. Станоје Динић, погинуо 1918.

У Милојевој буни 1935. године и у Нишкој буни 1841. године, учествовали су сељани из Миљковца: Ранђел Петковић, Крста Лилин, Јован Вељковић, Павле Медар, Мита Павловић, Мата Павловић, Риста Павловић, Јован Поповић, Петар Миленковић, Миљко Ранђеловић, Младен Клисар, Дина Јанковић, Стеван Тодоровић, Стеван Спасић, Станко Ђурђевић, Риста Ђуричин, Анта Јанин, Ранђел Тодоровић, Младен Ранђеловић, Стојко Настин, Цветко Стевановић, Мита Петровић. Број погинулих у тим бунама из Миљковца и суседних села, био је велики (у писму кнезу Милошу наводи се: “300 чоека бесмо; остаде 100 чоека; сва села пуста останала“).

У другом светском рату у Миљковцу је 1942. године формирана месна партизанска јединица састављена од две десетине са укупно 40 бораца. Двојица бораца су били првоборци, један носиоц „Партизанске споменице 1941“. Десетак мештана били су одведени у заробљеничке логоре у Немачкој и Норвешкој. У овом рату погинули су:

1. Здравко Цекић, погинуо 1945. године
2. Бранислав Благојевић, погинуо 1944.
3. Властимир Николић, погинуо 1944.
4. Александар Савић, стрељан 1944.
5. Сава Матић, стрељан 1941.
6. Сребрислав Станковић, погинуо 1942.
7. Радомир Стевановић, погинуо 1944.
8. Русомир Николић погинуо 1944.
9. Добросав Марјановић, погинуо 1942.

Сви сељани села, како они који су се борили на фронтима тако и остали, одувек су давали велики допринос за слободу свога села и државе Србије. Најмање чиме им се потомци могу одужити је да им подигну споменик у свом селу. То је дуг и обавеза, и тако се свуда у свету потомци одужују својим прецима.

Предлог за уређење ратног меморијала

Иницијативни одбор за подизање споменика – уређење ратног меморијала, предложио је да се ратни меморијал уреди у центру села, где постоји слободан јавни простор од око 3 хиљаде м², власништво Града Ниша. Предложено је да микролокација меморијала буде у геометријској средини троугаоне зелене површине на к.п. бр. 231, к.о. Миљковац.

Завод за урбанизам из Ниша доставио је 14. 1. 2019. године надлежној градској управи стручно мишљење да је предложена локација одговарајућа. Завод се такође понудио и да дефинише урбанистичке услове и уради идејно архитектонско решење које би у зависности од вајарско-архитектонског обликовања највише просторно и обликовно одговарало предложеном микро простору и уређеном ратном меморијалу.

Иницијативни одбор је дао и предлог да на ратном меморијалу буде исписан следећи текст: „Вечни спомен свим браниоцима нашег села и државе Србије у дугој и славној историји ослободилачких ратова и борбама против страних завојевача“. Предложио је и да на другој страни споменика буду исписана имена сељана који су учествовали у Милојевој и Нишкој буни, а на трећој имена погинулих у Балканским, Првом и Другом светском рату.

Текст са потписима свих становника села предат је децембра 2017. године Секретеријату за културу Града Ниша, који је надлежни орган Градске управе за иницијативе оваквог карактера. Тај документ се налази у документацији садашње Градске управе за друштвене делатности, одељење за културу.

Иницијативни одбор се након тога много пута обраћао градским властима са захтевом да се поднета иницијатива реализује. Она, међутим, ни до данас није реализована, иако је у свему у складу са важећим градским и републичким прописима. Суштински разлог томе је незаинтересованост надлежних градских власти и неуважавање грађана. Доказ да се ради о незаинтересованости надлежних у локалној самоуправи и игнорисању поднете иницијативе, је одговор и из Градске управе за друштвене делатности упућена почетком 2022. године подносиоцима иницијативе, да се са својим предлогом и документацијом сами обратe Министарству за рад, запошљавање и борачка питања, с поуком да и физичка лица имају право да достављају предлоге том Министарству. Начело, „бриго моја пређи на другога“.

Подносиоцима иницијативе је, подразумева се, познато да по Закону о ратним меморијалима и физичко лице има право да овакву иницијативу упути Министарству. Међутим, чињеница је да физичко лице нема реалне могућности да испуни услове из члана 19 овог закона, прописане за предлагаче. А Иницијативни одбор из Миљковца чине скуп физичких лица.

Због тога је Иницијативни одбор одговорио и указао градским властима, да једино јединица локалне самоуправе, у овом случају Град Ниш, има реалне могућности да испуни услове предвиђене тачкама 6, 7 и 9 члана 19 Закона о ратним меморијалима. У случају тачке 6 члана 19, једино је јединица локалне самоуправе надлежна, овлашћена и у могућ-

ности да одабере идејни пројект, а у вези тачке 7 једина је надлежна за дозволе и прописе у области планирања, изградње и локација. Такође, у вези тачке 9 једино је градска власт овлашћена да пропише начин одржавања ратног меморијала. Из свега тога је јасно да физичко лице није у могућности да испуни најважније услове предвиђене чланом 19 Закона. Остали докази и подаци који се траже чланом 19, осим тачке 6,7, и 9, које предлагач треба да достави Министарству, налазе се у тексту Иницијативе коју је Иницијативни одбор доставио Граду у више наврата.

Нови предлог

Због тога је Иницијативни одбор као рационално и једино изводљиво решење, средином 2022. године упутио Граду Ниш иновирани захтев да Град Ниш, поступајући по иницијативи грађана Миљковца, поднесе Предлог Министарству за рад, запошљавање и борачка питања да се у селу Миљковцу уреди ратни меморијал, сагласно одредбама Закона о ратним меморијалима. Посебно и што су у међувремену усаглашени прописи локалне саоправе о оснивању и очувању споменика и спомен обележја на територији Града Ниша са републичким прописима. Иницијативни одбор је истакао да се подразумева да ће у свему коректно сарађивати са Градом и надлежним министарством.

Иницијативни одбор сматра да иницијативе овакве врсте треба, по природи своје надлежности, улоге и овлашћења, да спроводи и реализује локална самоуправа као репрезент потреба и захтева грађана који живе на територији локалне самоуправе. Неспорно је да су права и дужности грађана да локалној самоуправи упућују предлоге, дају идеје, и покрећу иницијативе, а да локална самоуправа треба да предузима потребне активности и нађе начин како да се оне остваре. Тешко је замисливо да иједна локална самоуправа, која је, по закону и смислу, сервис грађана, не уважава и не цени конструктивне идеје, садржајне предлоге и добре иницијативе које грађани упућују својој јединици локалне самоуправе. Међутим, чињеница је да и после скоро пет година од подношења иницијативе грађана села Миљковца, она није реализована. Зато је Иницијативни одбор одмах по формирању нове владе, поново затражио од Града да ову иницијативу грађана реализује. Међутим, ћутање управе се наставља, и то се никако не може разумети.

ЗАКЉУЧАК

Унапређење просветних и културних прилика на селу је један од услова одрживог развоја и опстанка села Миљковца. У том циљу се морају реализовати две иницијативе које су грађани села Миљковца упутили Граду Ниш. Покретачи иницијатива су свесни то је само један сегмент политике и стратегије одрживог развоја Миљковца. Неопходно је да се, осим тога, дефинишу и спроводе и друге опште и посебне мере у циљу одрживог развоја, препорода и очувања села Миљковца. На томе морају да раде Месна заједница села, Град Ниш, надлежне институције, надлежна министарства и сами грађани.

ПРИЛОЗИ

Слика 1. Село Милковац, знак обавештења (снимио С. Благојевић, 2016).

Слика 2. Панорама села Милковца (снимио С. Матић, 2020).

Слика 3. Простор у центру села, предложена локација за уређење Ратног меморијала.

Слика 4. Остаци средњевековног града Железника (снимио С. Матић, 2020).

Слика 5. Основна школа „Лела Поповић“ у Миљковцу

Слика 6. Косовски божур у подножју Куле Миљковачке, где је 1835. године била битка између Срба и Турака.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

- Академијски одбор САНУ за село и Министарство за бригу о селу. *Национални програм за препород села Србије*. Београд: Институт за економику пољопривреде, 2020.
- Благојевић, С. и А. Благојевић. *Село Миљковац*. Миљковац: 2022.
- Богдановић, Н. прир. *Село невесело*. Нови Сад и Ниш: Прометеј и Машински факултет у Нишу, 2014.
- Влада Србије. *Стратегија науке и технолошког развоја Србије за период 2021-2025. године*. Београд: Службени гласник Републике Србије, бр. 10/21, 2021.
- Влада Србије. *Национална стратегија за младе за период 2015-2025. године*. Београд: Службени гласник Републике Србије, бр. 22/15, 2015.
- Влада Србије. *Одлука о оснивању Фонда за младе таленте*. Београд: Службени гласник Републике Србије, бр. 64/14, 2014.
- Град Ниш. *Одлука о подизању и одржавању споменика и спомен обележја на територији Града Ниша*. Ниш: Службени лист Града Ниша, бр. 44/15, 2015.
- Град Ниш. *Одлука о измени и допуни Одлуке о подизању и одржавању споменика на територији града Ниша*. Ниш: Службени лист Града Ниша, бр. 35/21, 2021.

- Град Ниш. Управа за привреду, одрживи развој и заштиту животне средине. *Статистички годишњак Града Ниша*. Ниш, 2019.
- Ђорђевић Д., Ђ. Стевановић и Д. Тодоровић, прир. *Село у пограничју*. Београд и Ниш: Службени гласник и Машински факултет у Нишу, 2012.
- Иницијативни одбор за покретање иницијативе за оснивање Образовно научног центра и за уређење Ратног меморијала у селу Миљковцу, архива, 2017-2022. године.
- Министарство за омладину и туризам. *Предлог Стратегије за младе за период 2023-2030. године*. Београд, 2022.
- Митровић, Љубиша, прир. *Становништво Србије – утицај демографских промена у југоисточној Србији на друштвени развој и безбедност*. Ниш: Центар за научноистраживачки рад САНУ и Универзитет у Нишу, 2012.
- Митровић, М. *Села у Србији – Промена структуре и проблеми одрживог развоја*. Београд: Републички завод за статистику, 2015.
- Народна скупштина Србије. *Закон о ратним меморијалима*. Београд: Службени гласник бр. 50/18, 2018.

THAT MILJKOVAC DOES NOT DISAPPEAR (INITIATIVES FROM MILJKOVAC)

Summary

Concerned for the development and survival of their village, the citizens of the village Miljkovac many years ago submitted two initiatives to the City of Niš. The first initiative is to form an educational and scientific center for young people. The other one is to make a monument in the village dedicated to the warriors who died in the battles against the occupiers, and fought for freedom of their village and the whole country. Both initiatives are followed by detailed and thorough explanation. So far neither initiative has been implemented, but the applicants will continue to demands its implementation by the local authorities.

Key words: Miljkovac, initiative, educational and scientific center, arrangement of the war memorial.